

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Szczecinie

LSZ.410.5.5.2025

Ewa Kupidłowska
Dyrektor Zespołu Szkół Nr 8
w Szczecinie

Zespół Szkół Nr 8
im. Stanisława Staszica
ul. 3 Maja 1a
70-214 Szczecin

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/25/079 – Profilaktyka i leczenie zaburzeń odżywiania

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Zespół Szkół nr 8 im. Stanisława Staszica ¹ , ul. 3 Maja 1a, 70-214 Szczecin, w którym funkcjonuje Technikum Organizacji i Zarządzania ² oraz Centrum Kształcenia Zawodowego.
Kierownik jednostki kontrolowanej	Ewa Kupidłowska, Dyrektor ZS ³ od 1 września 2014 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	Działania na rzecz profilaktyki i leczenia zaburzeń odżywiania oraz ich efekty ⁴ .
Okres objęty kontrolą	Od 1 stycznia 2022 r. do zakończenia czynności kontrolnych z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem, jeżeli mają one istotny wpływ na ustalenia i oceny.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ⁵ .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli, Delegatura w Szczecinie.
Kontroler	Justyna Niewęgłowska-Kuśmirek, starszy inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LSZ/48/2025 z 6 marca 2025 r.

(akta kontroli str. 1-5)

¹ Dalej: Zespół Szkół lub ZS.

² Dalej: Technikum.

³ Dalej: Dyrektor.

⁴ Zakres przedmiotowy kontroli realizowany był w odniesieniu do Technikum Organizacji i Zarządzania.

⁵ Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: ustawa o NIK.

OCENA OGÓLNA

II. Ocena ogólna⁶ kontrolowanej działalności

W okresie objętym kontrolą w Zespole Szkół, w odniesieniu do uczniów Technikum, rozpoznawanie potrzeb w zakresie działań mających na celu profilaktykę i leczenie zaburzeń odżywiania nie było prawidłowe i rzetelne.

Do czasu rozpoczęcia kontroli NIK Dyrektor nie podejmowała współpracy z pielęgniarką środowiska nauczania i wychowania⁷ w celu zwymiarowania odsetka uczniów Technikum z niedowagą, nadwagą bądź otyłością potwierdzoną podczas badań przesiewowych, co skutkowało zaplanowaniem i realizacją zadań z zakresu profilaktyki zaburzeń odżywiania w oparciu o niepełną diagnozę w zakresie występujących w środowisku szkolnym potrzeb rozwojowych uczniów.

Zgodnie z założeniami podstawy programowej oraz uchwalanych corocznie programów wychowawczo-profilaktycznych w okresie objętym kontrolą w Technikum zaplanowano i zrealizowano wiele działań i zajęć o tematyce zarówno zdrowego odżywiania, jak i zaburzeń odżywiania skutkujących np. chorobami przewlekłymi, takimi jak niedożywienie, anoreksja, bulimia, otyłość.

Stosownie do wymogów § 4 ust. 1 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie zasad organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach⁸ Dyrektor zorganizowała w Zespole Szkół pomoc psychologiczno-pedagogiczną, także dla uczniów z chorobą przewlekłą. W badanym okresie, poza jednym przypadkiem, ani Pielęgniarka ani rodzice bądź opiekunowie nie występowali o objęcie uczniów tą pomocą z powodu choroby przewlekłej wynikającej z zaburzeń odżywiania, takiej jak: niedożywienie, anoreksja, bulimia, otyłość. Pomocą psychologiczno-pedagogiczną objęto czterech uczniów z chorobami wynikającymi z zaburzeń odżywiania, w tym trzech na wniosek samych uczniów i jednego z inicjatywy rodziców. Natomiast z pozyskanych od Pielęgniarki przez NIK w trakcie niniejszej kontroli danych statystycznych wynikało, że w poszczególnych latach szkolnych (od 2021/2022 do 2023/2024), choroby przewlekłe wynikające z zaburzeń odżywiania, głównie otyłość i pojedyncze przypadki anoreksji czy bulimii, dotyczyły ponad stu uczniów Technikum (jedynie w roku szkolnym 2024/2025 liczba uczniów Technikum, u których stwierdzono otyłość, była mniejsza i wynosiła 25⁹).

NIK pozytywnie ocenia objęcie nadzorem pedagogicznym zajęć, na których realizowano tematykę zaburzeń odżywiania i profilaktyki w tym zakresie, oraz wprowadzenie Standardów Ochrony Nieletnich.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. W latach szkolnych 2021/2022 – 2024/2025 Dyrektor rozpoznawała potrzeby w zakresie edukacji zdrowotnej i promocji zdrowia związane z zaburzeniami odżywiania, w tym upowszechniania wiedzy o zasadach racjonalnego

⁶ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁷ Dalej: Pielęgniarka.

⁸ Dz. U. 2023 poz. 1798, dalej: rozporządzenie w sprawie pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

⁹ Według stanu na 19 marca 2025 r. badaniami przesiewowymi objęto część uczniów klas I i II oraz wszystkich uczniów klas V.

odżywiania, poprzez przeprowadzanie w I półroczu każdego roku szkolnego (najczęściej w październiku) diagnozy czynników ryzyka i czynników chroniących¹⁰. Diagnozę sporządzano na podstawie danych zagregowanych z dobrowolnych i anonimowych ankiet przeprowadzonych wśród uczniów Technikum. W badaniu ankietowym udział wzięło od 53,4% do 71,7% uczniów Technikum¹¹. Badania obejmujące m.in. problematykę zaburzeń odżywiania wykazały, że: w roku szkolnym 2021/2022: 71% uczniów akceptowało siebie, 50% uważało, że ich sylwetka jest w normie, 37% uczniów przyznało się do zaburzeń odżywiania. W dwóch kolejnych latach szkolnych odsetek uczniów wynosił odpowiednio: 70%, 51% i 34% oraz 49%, 24% i 39%. Natomiast w roku 2024/2025 uczniów: zdecydowanie lub raczej akceptujących siebie było 74,3%, nieakceptujących się 25,7%, mających wiedzę na temat zaburzeń odżywiania między 69,1% a 86,5% (anoreksja, bulimia, otyłość, wilczy apetyt na słodkie, kompulsywne objadanie się i zespół jedzenia nocnego); ponadto 59% przyznało się do zaburzeń odżywiania, a 51,9% oceniło swoją sylwetkę jako będącą w normie.

W następstwie przeprowadzonych diagnoz zalecenia dla wychowawców, nauczycieli i pedagogów były następujące: tworzenie podczas zajęć atmosfery tolerancji i akceptacji dla wszystkich uczniów, budowanie poczucia własnej wartości, kształtowanie samooceny ucznia bazując na jego mocnych stronach, kontynuowanie zajęć dotyczących zaburzeń odżywiania i promujących zdrowy styl życia. W roku szkolnym 2024/2025 zalecono: kontynuowanie podjętych w I półroczu działań w ramach lekcji biologii, chemii oraz godzin wychowawczych dotyczących sposobów zdrowego odżywiania, a także przeprowadzenie w II półroczu akcji pn. „Zdrowie człowieka tkwi od pokoleń. Co masz na stole, masz i w głowie”.

(akta kontroli str. 68-82)

Dyrektor wyjaśniła: *W latach szkolnych 2021/2022 – 2024/2025 w Zespole Szkół podejmowano szereg działań diagnostycznych i profilaktycznych mających na celu rozpoznanie potrzeb uczniów w zakresie edukacji zdrowotnej, w tym zaburzeń odżywiania. Poza przeprowadzaniem anonimowych ankiet wśród uczniów, diagnoza potrzeb odbywała się również w toku bieżącej pracy dydaktyczno-wychowawczej:*

- 1) Lekcje wychowawcze – zajęcia o charakterze profilaktycznym i zdrowotnym (...). Tematyka obejmowała m.in. zdrowy styl życia, racjonalne odżywianie, samoakceptację, zaburzenia odżywiania (anoreksję, bulimię, kompulsywne jedzenie) (...). Każde spotkanie wychowawcze prowadzone było zgodnie z metodyką pracy wychowawczo-opiekuńczej – obejmującą diagnozę potrzeb uczniów w formie pytań bezpośrednich, analizę udzielanych odpowiedzi, analizę sytuacji bieżącej w sali lekcyjnej, dyskusję wokół problemów oraz wspólne poszukiwanie rozwiązań (...).*
- 2) Lekcje biologii – nauczyciele biologii realizowali zagadnienia związane z (...) odżywianiem, metabolizmem oraz skutkami nieprawidłowych nawyków żywieniowych (...). Zgodnie ze sztuką nowoczesnej dydaktyki (...) nauczyciel zbiera odpowiednie informacje na temat potrzeb uczniów uczestniczących w zajęciach.*

¹⁰ Dalej: diagnoza.

¹¹ W poszczególnych latach szkolnych udział w ankiecie wzięło: 403 na 743 uczniów Technikum, tj. 54,2% (2021/2022), 390 na 730 uczniów, tj. 53,4% (2022/2023), 546 na 761 uczniów, tj. 71,7% (2023/2024) oraz 385 na 693 uczniów, tj. 55,6% (2024/2025).

Diagnoza ta (...) opiera się na obserwacji uczniów, wnioskach płynących z rozmów z wychowawcami, pedagogiem i psychologiem szkolnym i rodzicami/opiekunami oraz samymi zainteresowanymi.

- 3) Lekcje wychowania fizycznego – w ramach zajęć (...) omawiano wpływ aktywności fizycznej na zdrowie psychiczne i fizyczne. Nauczyciele podejmowali również rozmowy z uczniami na temat samooceny, presji społecznej oraz potrzeby dbałości o równowagę między aktywnością a zdrowym żywieniem (...).*
- 4) Konsultacje indywidualne i działania zespołu wychowawczego – wychowawcy oraz pedagog szkolny monitorowali sytuację uczniów w kontakcie indywidualnym. Rozmowy te – często inicjowane przez sygnały otrzymane od uczniów lub rodziców – pozwalały na bieżąco identyfikować przypadki ryzyka i podejmować odpowiednie kroki wspierające. Zapisy na temat treści i konsultacji prowadzonych przez specjalistów w szkole znajdują się w dzienniku pedagoga i psychologa szkolnego.*

Do każdego z zajęć lekcyjnych nauczyciele przygotowują na swoje potrzeby konspekty lekcji, które zawierają informacje wspomniane powyżej (...).

Ponadto Dyrektor wyjaśniła: W Zespole Szkół podczas diagnozowania czynników ryzyka i czynników chroniących w środowisku szkolnym regularnie wykorzystywano narzędzia takie jak ocena sytuacji wychowawczej klas oraz wywiady z pedagogiem. Ocena sytuacji wychowawczej dokonywana była przez wychowawców na podstawie bieżącej obserwacji uczniów, informacji od rodziców/opiekunów, indywidualnych rozmów z uczniami, treściach zawartych w opiniach z poradni psychologiczno-pedagogicznych oraz w orzeczeniach o niepełnosprawności, jak również na podstawie frekwencji i wyników w nauce. Informacje te były omawiane na zebraniach zespołu wychowawczego, a także przekazywane pedagogowi i psychologowi szkolnemu. Zebrania zespołów nauczycielskich w sprawach pomocy psychologiczno-pedagogicznej udzielanej uczniom odbywają się co najmniej 4 razy w roku szkolnym. Są to spotkania obowiązkowe, a ich harmonogram przewidziany jest w corocznym Planie Nadzoru Wychowawczego. Uzyskane informacje w zakresie m.in. profilaktyki zaburzeń odżywiania wykorzystywano do:

- 1) planowania tematyki godzin wychowawczych (...),*
- 2) modyfikacji treści nauczania w obszarze edukacji zdrowotnej (...),*
- 3) organizowania działań profilaktycznych (...),*
- 4) konstruowania programu wychowawczo-profilaktycznego (...).*

(akta kontroli str. 112, 768, 791, 869-871)

Analizy i wyniki z przeprowadzonych badań w zakresie rozpoznawania czynników ryzyka i czynników chroniących w poszczególnych latach szkolnych opracowali następujący specjaliści: pedagog szkolny i pedagog specjalny (2021/2022 i 2022/2023), pedagog szkolny, pedagog specjalny i psycholog szkolny (2023/2024) oraz pedagog specjalny (2024/2025).

(akta kontroli str. 68, 73, 75, 77, 82, 732, 768)

W zakresie współpracy z pedagogiem, psychologiem szkolnym, Radą Rodziców, rodzicami, innymi osobami lub podmiotami corocznego rozpoznawania potrzeb uczniów w zakresie edukacji zdrowotnej i promocji zdrowia związanych z zaburzeniami odżywiania, w tym upowszechniania wiedzy o zasadach racjonalnego odżywiania, Dyrektor wyjaśniła: (...) Pedagog i psycholog szkolny brali udział w identyfikacji potrzeb uczniów poprzez analizę przeprowadzonych wśród uczniów ankiet dotyczących czynników chroniących i ryzyka, obserwacje

w trakcie zajęć oraz rozmowy indywidualne. Rodzice byli informowani o prowadzonych działaniach profilaktycznych przez wychowawców oddziałów (...). Współpracowano z podmiotami zewnętrznymi, które prowadziły działania edukacyjne i profilaktyczne, np. (...) Regionalne Centrum Krwiodawstwa i Krwiolecznictwa oraz DKMS – promocja idei zdrowego stylu życia poprzez akcje honorowego krwiodawstwa i dawstwa szpiku. W szkole organizowano też przedsięwzięcia pod hasłem „Żyj zdrowo i kolorowo” oraz warsztaty i prelekcje o zdrowym stylu życia i odżywianiu – organizowane w ramach działań szkolnych.

(akta kontroli str. 73, 75, 77, 82, 107, 109-110)

W okresie objętym kontrolą Zespół Szkół użyczał lokal - gabinet medycyny szkolnej, w celu zapewnienia w budynku ZS w czasie trwania roku szkolnego nieodpłatnej opieki medycznej nad uczniami¹². Gabinet prowadziła Starsza Pielęgniarka w Środowisku Nauczania i Wychowania.

Dyrektor wyjaśniła: W okresie od 1 stycznia 2022 r. do dnia złożenia niniejszych wyjaśnień współpraca Dyrektora z Pielęgniarką polegała na okresowej (1-2 razy w semestrze) wymianie ustnych informacji dotyczących problemów zdrowotnych uczniów, w tym problematyki zasad racjonalnego odżywiania. Dyrektor zwracał się z prośbą o prezentację informacji w zakresie zagadnień dotyczących zasad racjonalnego odżywiania, edukacji zdrowotnej i promocji zdrowia wśród uczniów. Informacje te były przedstawiane na zespołach wychowawczych w szkole. Do często propagowanych informacji przez Pielęgniarkę (...) należało (...) wiele (...) porad wpływających na kształtowanie nawyków żywieniowych. Informacje te były również przekazywane rodzicom na spotkaniach (...). Na posiedzeniach Rady Pedagogicznej zagadnienia te były poruszane w kontekście wyników corocznych diagnoz czynników chroniących i ryzyka oraz uwzględniane w planie profilaktyczno-wychowawczym (...). Rada Rodziców nie zapraszała Pielęgniarki na swoje posiedzenia (...).

(akta kontroli str. 83, 84-106, 107, 109)

W okresie objętym kontrolą Dyrektor nie dysponowała danymi na temat liczby / odsetka uczniów Technikum z niedowagą, nadwagą i otyłością lub liczby / odsetka uczniów z chorobami przewlekłymi takimi jak niedożywienie, anoreksja, bulimia, otyłość, co wskazywało na niepełną diagnozę czynników ryzyka i czynników chroniących oraz niewystarczającą współpracę z Pielęgniarką, co opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 83)

W okresie objętym kontrolą Dyrektor powoływała na każdy rok szkolny zespoły i komisje działające w Zespole Szkół¹³, w tym zespół do spraw promocji zdrowia oraz zespół wspierający ds. pomocy psychologiczno-pedagogicznej. Do zadań pierwszego zespołu, w skład którego wchodził nauczyciel chemii, pedagog

¹² Umowy użyczenia gabinetu profilaktyki zdrowotnej zawierano pomiędzy Gminą Miasto Szczecin – Zespołem Szkół a Wojewódzkim Ośrodkiem Medycyny Pracy – Zachodniopomorskim Centrum Leczenia i Profilaktyki w Szczecinie: 1 września 2021 r. (umowa nr 02/09/2021), 1 września 2022 r. (nr 04/09/2022), 25 sierpnia 2023 r. (nr 01/09/2023) oraz 2 września 2024 r. (nr 01/09/2024).

¹³ Zarządzeniem nr 7/2021 z dnia 30 sierpnia 2021 r. w sprawie powołania Zespołów i Komisji Nauczycielskich na rok 2021/2022 działających w Zespole Szkół nr 8 w Szczecinie, zarządzeniem nr 7/2022 z dnia 31 sierpnia 2022 r. w sprawie powołania Zespołów i Komisji Nauczycielskich na rok 2022/2023 działających w Zespole Szkół nr 8 w Szczecinie, zarządzeniem nr 7/2023 z dnia 1 września 2023 r. w sprawie powołania Zespołów i Komisji Nauczycielskich na rok 2023/2024 działających w Zespole Szkół nr 8 w Szczecinie oraz zarządzeniem nr 4/2024 z dnia 29 sierpnia 2024 r. w sprawie powołania Zespołów i Komisji Nauczycielskich na rok 2024/2025 działających w Zespole Szkół nr 8 w Szczecinie.

i dwóch nauczycieli wychowania fizycznego¹⁴, należało m.in. kształtowanie właściwej postawy dotyczącej dbałości o zdrowie, w szczególności sposobu prawidłowego odżywiania; w skład drugiego wchodził pedagog wraz ze wszystkimi nauczycielami ZS¹⁵, którzy odpowiadali m.in. za organizację pomocy psychologiczno-pedagogicznej oraz stworzenie Programu profilaktyczno-wychowawczego i jego planu. Na koniec każdego roku szkolnego zespoły składały sprawozdania ze swojej działalności.

(akta kontroli str. 430-439, 621-632, 845-859)

2. W latach szkolnych 2021/2022 – 2024/2025 w Zespole Szkół działania dotyczące upowszechniania wiedzy w zakresie zaburzeń odżywiania były planowane z uwzględnieniem potrzeb, rozpoznanych w wyniku przeprowadzanej corocznie diagnozy. Potrzeby te znajdowały swoje odzwierciedlenie w planie działań wychowawczo-profilaktycznych Zespołu Szkół¹⁶, który opracowano na poszczególne lata szkolne¹⁷. Plan działań stanowił element Programu Wychowawczo-Profilaktycznego, którego zadaniem było wyrównanie braków i obszarów wymagających wzmocnienia, wspieranie osobistego rozwoju uczniów jako najważniejszego czynnika chroniącego oraz ograniczenie czynników ryzyka. W Planach działań zaplanowano działania polegające na budowaniu postawy prozdrowotnej i zdrowego stylu życia, w tym m.in.: zapoznavanie młodzieży z zasadami zdrowego odżywiania (np. akcja „Żyj zdrowo i kolorowo”) oraz przeprowadzanie zajęć z zakresu zaburzeń odżywiania na lekcjach biologii, edukacji zdrowotnej; warsztatów pod hasłem „Zdrowie człowieka tkwi od pokoleń, w tym co ma w głowie i co na stole”; warsztatów na temat „Zapobieganie otyłości, zdrowy styl życia”. Programy Wychowawczo-Profilaktyczne uchwałała Rada Rodziców w porozumieniu z Radą Pedagogiczną w terminie 30 dni od dnia rozpoczęcia roku szkolnego¹⁸.

Jednym z zaleceń zawartych w wynikach diagnoz była kontynuacja zajęć dotyczących zaburzeń odżywiania i promujących zdrowy styl życia. Na ich podstawie w Planach działań uwzględniono inicjatywy polegające na budowaniu postawy prozdrowotnej i zdrowego stylu życia, bez wskazywania konkretnych grup uczniów lub klas szkolnych, do których miałyby być kierowane¹⁹. Za ich

¹⁴ W kolejnych latach do składu dołączył psycholog, a pedagoga zastąpił pedagog specjalny.

¹⁵ W kolejnych latach do składu dołączył psycholog.

¹⁶ Dalej: Plan działań.

¹⁷ Opracowanie Planu działań należało do obowiązków zespołu wspierającego ds. pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

¹⁸ Uchwała nr 9/2021/2022 Rady Pedagogicznej Szkoły z dnia 28 września 2021 r. w sprawie zatwierdzenia porozumienia z Radą Rodziców w sprawie Programu Wychowawczo-Profilaktycznego Zespołu Szkół nr 8 na rok szkolny 2021/2022 i Planu Wychowawczo-Profilaktycznego w roku szkolnym 2021/2022, uchwała nr 13/2022/2023 Rady Pedagogicznej Szkoły z dnia 14 września 2022 r. w sprawie zatwierdzenia porozumienia z Radą Rodziców w sprawie Programu Wychowawczo-Profilaktycznego Zespołu Szkół nr 8 na rok szkolny 2022/2023 i Planu Wychowawczo-Profilaktycznego w roku szkolnym 2022/2023, uchwała nr 17/2023/2024 Rady Pedagogicznej Szkoły z dnia 13 września 2023 r. w sprawie zatwierdzenia porozumienia z Radą Rodziców w sprawie Programu Wychowawczo-Profilaktycznego Zespołu Szkół nr 8 na rok szkolny 2023/2024 oraz uchwała nr 3/2024/2025 Rady Pedagogicznej Szkoły z dnia 29 sierpnia 2024 r. w sprawie zatwierdzenia porozumienia z Radą Rodziców w sprawie Programu Wychowawczo-Profilaktycznego Zespołu Szkół nr 8 na rok szkolny 2024/2025.

¹⁹ Za wyjątkiem działania „Zapoznavanie młodzieży z zasadami zdrowego odżywiania”, które w Planach działań na lata szkolne 2022/2023, 2023/2024 i 2024/2025 adresowane były wyłącznie do klas pierwszych.

realizację odpowiedzialni byli nauczyciele biologii, chemii i wychowania fizycznego oraz wychowawcy klas.

(akta kontroli str. 128-145, 171-188, 213, 218-232, 265-279, 621-632)

3. W latach objętych kontrolą w Technikum realizowano działania ukierunkowane na upowszechnianie wiedzy w zakresie zaburzeń odżywiania w ramach Programów Wychowawczo-Profilaktycznych na lata szkolne 2022/2023-2024/2025. Zrealizowano²⁰ wszystkie działania zaplanowane w Planach działań, tj.:

- cykliczne prezentacje i wykłady pod hasłem: „Zdrowie człowieka tkwi od pokoleń, w tym co ma w głowie i co na stole” (przedstawienie wytycznych WHO i FAO dotyczących racjonalnego odżywiania, zaleceń żywieniowych dla grupy wiekowej, propagowanie nawyków zdrowego odżywiania oraz skutki otyłości, prowadzące do rozwoju chorób cywilizacyjnych, jak np. cukrzyca – w których w roku szkolnym 2022/2023 uczestniczyły klasy II i III) - prowadzone przez nauczycieli biologii i chemii;
- warsztaty na temat: „Zapobieganie otyłości” – w których w roku szkolnym 2022/2023 uczestniczyły klasy IV - prowadzone przez nauczycieli biologii i chemii;
- konkurs na temat: „Zapobieganie otyłości, zdrowy styl życia”, który odbył się w roku szkolnym 2023/2024;
- warsztaty na temat: „Przewlekłe choroby cywilizacyjne - cukrzyca”, prowadzone w latach szkolnych 2021/2022 – 2023/2024 przez nauczycieli biologii i chemii, w których uczestniczyły klasy IV;
- partycypacyjny projekt edukacyjny „Punkt zwrotny – wsparcie rówieśnicze ratuje życie” - projekt Fundacji TVN, Fundacji OFF School oraz Domu Spokojnej Młodości, objęty patronatem honorowym Rzecznika Praw Dziecka, który popularyzował wiedzę z zakresu zdrowia psychicznego; w ramach projektu możliwe było pobranie m.in. scenariusza²¹, który dostarczał wskazówek i materiałów do poprowadzenia lekcji pn. „Z czym to się je? Czyli czym są zaburzenia odżywiania”; w roku szkolnym 2024/2025 projekt realizowały klasy III-V w ramach lekcji wychowania fizycznego w formie warsztatów, w obecności nauczyciela przedmiotu, psychologa lub pedagoga specjalnego;
- lekcje biologii, przeprowadzane w kolejnych latach szkolnych we wszystkich klasach III, na których przedstawiano zasady racjonalnego odżywiania oraz zagadnienia z zakresu chorób układu pokarmowego w oparciu o podręcznik dla liceum ogólnokształcącego i technikum „Biologia na czasie”²²; nabytą wiedzę sprawdzano poprzez kartkówki;
- lekcje wychowania fizycznego przeprowadzane w roku szkolnym 2024/2025, na których w formie prezentacji lub wykładu przekazywano uczniom klas III-V wiedzę z zakresu warunków zdrowego odżywiania, zaburzeń odżywiania

²⁰ Ustaleń dokonano m.in. w oparciu o sprawozdania z realizacji Planu Wychowawczo-Profilaktycznego Zespołu Szkół, dzienniki wychowawcy, dzienniki szkoły, wydruki z systemu Librus Synergia oraz dane wynikające ze strony internetowej ZS (adres strony <https://zs8.szczecin.pl>, zakładka O szkole / Promocja zdrowia w szkole, dostęp 10 kwietnia 2025 r., godz. 10:35).

²¹ Znajdującego się pod adresem <https://actionnetwork.org>, dostęp 10 kwietnia 2025 r., godz. 13:10. Wiedzę na temat programu uczniowie pozyskiwali z plakatów umieszczonych na korytarzach szkolnych z kodem QR, przekierowującym na stronę internetową projektu.

²² Podręcznik dopuszczony w 2020 r. do użytku szkolnego przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania i wpisany do wykazu podręczników przeznaczonych do kształcenia ogólnego do nauczania biologii, na podstawie opinii rzeczoznawców, wydawnictwo Nowa Era Sp. z o.o. 2024.

- (bulimia, anoreksja) oraz wskaźnika BMI; osiągnięcie założonych celów badano poprzez przeprowadzanie testów oraz inicjowanie dyskusji;
- lekcje wychowawcze przeprowadzane w klasach I-V przez wychowawców klas, w ramach których w formie wykładów, prezentacji, dyskusji, warsztatów, pogadanek, filmów lub zajęć w grupach realizowano tematykę dotyczącą zasad zdrowego odżywiania (z elementami zaburzeń odżywiania) oraz zaburzeń odżywiania; poziom nabytej wiedzy weryfikowano poprzez testy, quizy, pytania otwarte do klasy, inicjowanie tzw. burzy mózgów, ankiet lub dyskusji. (akta kontroli str. 191-192, 136-137, 280-449, 452, 495-496, 499-505, 873-886)

Nauczyciele biologii i chemii wyjaśnili: *W latach szkolnych od 2021/2022 do 2024/2025 (...) cyklicznie realizowano zagadnienia związane z profilaktyką zdrowego stylu życia z zaakcentowaniem zaburzeń odżywiania (...). Przedstawione zostały przyczyny chorób cywilizacyjnych, a w szczególności cukrzycy oraz wpływ zaburzeń odżywiania na rozwój tych chorób. Zajęciom tym przyświecało motto „Zdrowie człowieka tkwi od pokoleń w tym, co ma w głowie i co na stole”. Uczestniczyła w nich młodzież klas II, III i IV. Po części teoretycznej i prezentacji młodzież wypełniała ankiety (części ćwiczeniowej) opisując swój realny dzienny jadłospis, a także wprowadzała zmiany i modyfikacje - zgodnie z zasadami zdrowego odżywiania. Cel (...) przedsięwzięć został osiągnięty, gdyż obserwujemy zmianę nawyków żywieniowych młodzieży na przerwach (przynoszenia z domu pojemników z sałatkami, warzywami, ryżem), zdrowe kanapki, bidony z wodą (...).*

(akta kontroli str. 450, 452-463)

Działania z zakresu profilaktyki i zaburzeń odżywiania realizowane były przez nauczycieli Zespołu Szkół – nauczycieli biologii, chemii i wychowania fizycznego oraz wychowawców klas. Wszyscy posiadali wykształcenie wyższe magisterskie z przygotowaniem pedagogicznym w zakresie prowadzonych przez siebie przedmiotów, dodatkowo mianowany nauczyciel chemii ukończył m.in. studia podyplomowe w zakresie żywienia człowieka - promocja zdrowia oraz towaroznawstwa i oceny jakości żywności. Ponadto w Statucie Zespołu Szkół z 29 listopada 2019 r.²³ wskazano, że zadaniem wychowawcy oddziału jest sprawowanie opieki wychowawczej nad uczniami, w tym tworzenie warunków wspomagających rozwój ucznia, proces jego uczenia się oraz przygotowanie do życia w rodzinie i społeczeństwie, a zadanie to realizowane jest m.in. poprzez bliższe poznanie i diagnozowanie uczniów, ich zdrowia, cech osobowościowych, warunków rodzinnych i bytowych, ich potrzeb i oczekiwań.

(akta kontroli str. 191-192, 136-137, 280-449, 450, 452-463, 464-494, 497-498)

W zakresie korzystania wychowawców klas ze szkoleń i webinarów dotyczących zaburzeń odżywiania Dyrektor wyjaśniła: *Nie mam takiej szczegółowej wiedzy. Udział w szkoleniach i webinarach jest dobrowolny i uzależniony od woli i indywidualnych potrzeb nauczyciela. Dodatkowe szkolenia nauczycieli poszerzają ich wiedzę, umiejętności i warsztat pracy, nie zmieniają natomiast kwalifikacji do wykonywania pracy nauczyciela. W związku z tym nauczyciel nie jest zobowiązany do przechowywania takiej dokumentacji ani przekazywania jej Dyrektorowi (...). Nauczyciel może się także doszkalać indywidualnie i nie musi to być potwierdzone zaświadczeniem o ukończeniu szkolenia.*

²³ Dalej: Statut.

Ponadto Dyrektor wyjaśniła: *Zespół Szkół nr 8 im. Stanisława Staszica w Szczecinie uzyskał certyfikat w Programie Sieć Szkół Promujących Zdrowie w roku 2018 lub 2019. Jego ważność wynosi 3 lata i nie posiadamy kopii tego dokumentu (...).*

(akta kontroli str. 112, 871-872)

Przebieg pracy wychowawczo-profilaktycznej i jej efekty poddawane były systematycznej obserwacji i ocenie. Według zapisów Programów Wychowawczo-Profilaktycznych na lata 2021/2022 – 2024/2025, informacje zwrotne pochodzące od uczniów, rodziców i nauczycieli służyły doskonaleniu pracy i wyciąganiu wniosków na przyszłość. Do sposobów i środków ewaluacji należały: obserwacje i analiza zachowań uczniów, relacji rówieśniczych, norm i wartości, stanu zdrowia fizycznego i psychicznego, postępów w nauce, frekwencji na zajęciach dydaktycznych oraz udziału w konkursach. Ewaluację przeprowadzano w oparciu o narzędzia takie jak ankietę, obserwacja oraz analiza dokumentacji szkolnej. W latach szkolnych objętych kontrolą Dyrektor sprawowała nadzór nad prawidłową i rzetelną realizacją zadań na rzecz profilaktyki i zaburzeń odżywiania poprzez wykorzystanie powyższych narzędzi. Programy Wychowawczo-Profilaktyczne wraz z planami działań wychowawczo-profilaktycznych – które miały za zadanie wyrównać braki i obszary wymagające wzmocnienia oraz ograniczyć czynniki ryzyka – powstawały w szczególności w oparciu o obserwacje (m.in. lekcji), diagnozy (sporządzane również poprzez wykorzystanie ankiet), analizę dokumentacji szkolnej oraz wnioski i rekomendacje zawarte w sprawozdaniach z realizacji Programów Wychowawczo-Profilaktycznych za lata poprzednie.

(akta kontroli str. 68-82, 119, 123, 127, 150, 162, 165-166, 170, 191, 204, 216-217, 236, 254, 259-260, 264, 824-833)

4. W Zespole Szkół w okresie objętym kontrolą inicjowano i realizowano działania ukierunkowane na upowszechnianie wiedzy w zakresie zaburzeń odżywiania w ramach realizacji podstawy programowej. Oprócz działań opisanych w punkcie 3, przeprowadzano także warsztaty takie jak: „Najważniejsza w jedzeniu jest woda”, „Bezpieczeństwo zdrowotne młodzieży - wspólna odpowiedzialność”, „Marchewkowy zawrót głowy” i „Osobisty health plan - model zdrowego stylu życia”. Zachęcano także uczniów do badania wskaźnika BMI w ramach dodatkowego zadania domowego²⁴.

Nauczyciele biologii i chemii wyjaśnili: *Cyklicznie przeprowadzane były wykłady dla klas II, III i IV pt. Najważniejsza w jedzeniu jest woda z zaakcentowaniem jej roli dla prawidłowego metabolizmu człowieka i propagowanie zwiększenia ilości wody w żywieniu w walce z zaburzeniami odżywiania. Po zajęciach młodzież wypełniała karty pracy ucznia odnosząc się do zagadnień wody i innych napojów (...). Cel (...) przedsięwzięć został osiągnięty, gdyż obserwujemy zmianę nawyków żywieniowych młodzieży (...).*

ZS współpracuje od lat z Wojewódzką Stacją Sanitarno-Epidemiologiczną w Szczecinie (...). W ramach tej współpracy młodzież klas czwartych uczestniczy w warsztatach w ramach Światowego Dnia Zdrowia, który w tym roku obchodzony

²⁴ Warsztaty: „Najważniejsza w jedzeniu jest woda”, „Osobisty health plan - model zdrowego stylu życia” oraz badanie wskaźnika BMI realizowane były w ramach podstawy programowej; wydarzenie „Bezpieczeństwo zdrowotne młodzieży - wspólna odpowiedzialność” organizował Zachodniopomorski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Szczecinie w ramach obchodów Światowego Dnia Zdrowia, natomiast akcję „Marchewkowy zawrót głowy” przeprowadzono w ramach Tygodnia zdrowia.

jest pod hasłem przewodnim "Bezpieczeństwo zdrowotne młodzieży - wspólna odpowiedzialność". Warsztaty polegają na korzystaniu ze stoisk edukacyjnych na temat zdrowego stylu odżywiania (...). Przeprowadzane są konkursy, ankiety i quizy prozdrowotne (...). Cel dogłębnej ćwiczeniowej analizy żywności w aspekcie jej pozytywów i negatywów - zaburzenia odżywiania został osiągnięty²⁵.

Marchewkowy zawrót głowy. Uczniowie wszystkich klas 1 i 2 spożywali marchewki. Następnie po dyskusji każdy uczeń pisał referat starając się rozwiązać problem "Warzywa czy owoce. Co zdrowsze dla zdrowia i urody." W pracach uczniowie opisywali zaburzenia wynikające z braku, nieprawidłowych ilości, proporcji czy jakości spożywanych produktów w diecie. Cel polegający na zwiększeniu świadomości konieczności zadbania o prawidłowe odżywianie w kontekście otyłości został osiągnięty.

Osobisty health plan - model zdrowego stylu życia. Uczniowie uzupełniali ankiety i podejmowali mini decyzje w ramach prac nad Osobistym Modelem Stylu Życia. Jednym z punktów wymagających uzupełnienia w tabeli była diagnoza jakie popełniam błędy żywieniowe, co powinienem zrobić natychmiast, aby wykluczyć zaburzenia odżywiania. Efekty podjętych decyzji i ich realizacja podlegała samoocenieniu po miesiącu (uczeń uzupełniał w tabeli punkt - ewaluacja podjętych działań). Nauczyciel wspierał uczniów sprawdzając efekty podjętych działań.

W ramach dodatkowego zadania domowego uczniowie klas trzecich obliczali swoje BMI, sprawdzali na wykresie czy waga jest prawidłowa. Jeśli wynik wskazywał na nadwagę lub otyłość interpretowali wynik i wyciągali wnioski czy wynika z zaburzeń odżywiania. Analizowali, jakie działania należy podjąć, aby obniżyć wskaźnik. Uczeń zdobył umiejętności dostrzegania, formułowania i rozwiązywania problemów, wykazać się musiał twórczym myśleniem.

Przez cały okres edukacji (5-letnie technikum) każdy z uczniów przechodzi wszystkie etapy edukacji związanej z problematyką zaburzeń odżywiania.

Ponadto Dyrektor wyjaśniła: Na terenie placówki regularnie prowadzono promocję picia wody, zamiast słodkich napojów (...). Podczas zajęć języka obcego w szkole omawiane są bloki tematyczne pn. „Zdrowie” oraz „Żywnienie”. Każdego roku podczas zajęć językowych realizowana podstawa programowa zarówno na poziomie podstawowym i rozszerzonym przewiduje tematykę dotyczącą rodzaju posiłków i diet oraz ich przygotowywania, nawyków żywieniowych, zaburzeń odżywiania i ich profilaktyki, zdrowego trybu życia, chorób cywilizacyjnych, w tym otyłości, jej objawów i zapobiegania lub leczenia.

(akta kontroli str. 107, 111, 280-301, 450-463, 887)

5. W Zespole Szkół zorganizowano pomoc psychologiczno-pedagogiczną, także dla uczniów z zaburzeniami odżywiania i ich rodziców. Organizację, formy i sposoby świadczenia w ZS pomocy psychologiczno-pedagogicznej, w tym zasady udzielania tej pomocy, określono w Statucie, według którego:

- szkoła udziela uczniom, rodzicom i nauczycielom pomocy psychologiczno-pedagogicznej i organizuje tę pomoc na zasadach określonych w rozporządzeniu w sprawie pomocy psychologiczno-pedagogicznej,

²⁵ Składający wyjaśnienia nauczyciele nie przedłożyli dokumentacji potwierdzającej osiągnięcie założonego celu (tj. wskazanych w wyjaśnieniach ankiet, quizów i wyników konkursów). Jako przyczynę wskazali brak obowiązku archiwizacji ww. dokumentów.

- wszelkie formy świadczonej pomocy psychologiczno-pedagogicznej w szkole są bezpłatne, a udział ucznia w zaplanowanych zajęciach w ramach jej realizacji dobrowolny,
- pomoc psychologiczno-pedagogiczna polega m.in. na prowadzeniu edukacji prozdrowotnej i promocji zdrowia wśród uczniów i rodziców,
- potrzeba objęcia ucznia pomocą psychologiczno-pedagogiczną wynika m.in. z choroby przewlekłej i sytuacji kryzysowych lub traumatycznych – przy czym nie wskazano jakiej choroby lub chorób zapis dotyczy,
- o udzielanie pomocy psychologiczno-pedagogicznej mogą wnioskować m.in.: rodzice ucznia/prawni opiekunowie, uczeń, dyrektor szkoły, nauczyciele prowadzący zajęcia z uczniem oraz zatrudnieni w szkole specjaliści, pielęgniarka środowiska nauczania i wychowania,
- pomocy psychologiczno-pedagogicznej udzielają: nauczyciele w bieżącej pracy z uczniem na zajęciach, specjaliści wykonujący w szkole zadania z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej, w szczególności pedagog szkolny, doradca zawodowy lub nauczyciel pełniący jego obowiązki oraz pracownicy szkoły poprzez zintegrowane oddziaływanie na ucznia,
- pomoc psychologiczno-pedagogiczna organizowana i udzielana jest m.in. we współpracy z rodzicami uczniów oraz poradniami psychologiczno-pedagogicznymi, w tym poradniami specjalistycznymi.

(akta kontroli str. 530-544)

W okresie objętym kontrolą w Zespole Szkół zatrudniano trzech pedagogów szkolnych / specjalnych oraz psychologa szkolnego (od 1 września 2022 r., przy czym od 1 września 2023 r. na czas nieokreślony). Z zakresów czynności powyższych pracowników wynikało, że:

- w zakresie pracy korekcyjno-wyrównawczej pedagog szkolny odpowiadał za prowadzenie badań i działań diagnostycznych uczniów, udzielanie pomocy psychologiczno-pedagogicznej w formach odpowiednich do rozpoznanych potrzeb oraz podejmowanie działań z zakresu profilaktyki zdrowia i innych problemów dzieci i młodzieży; był też zobowiązany do zapewnienia możliwości kontaktowania się z nim także rodzicom uczniów,
- pedagog specjalny był odpowiedzialny za udzielanie uczniom lub wychowankom, rodzicom i nauczycielom pomocy psychologiczno-pedagogicznej,
- psycholog szkolny miał zapewnić indywidualną opiekę psychologiczno-pedagogiczną, m.in. w zakresie rozeznania indywidualnych potrzeb uczniów oraz udzielania im porad i pomocy w rozwiązywaniu trudności powstających na tle konfliktów rodzinnych i rówieśniczych²⁶; był też zobowiązany do zapewnienia możliwości kontaktowania się z nim także rodzicom uczniów.

W żadnym z ww. zakresów czynności nie zamieszczono zapisów o odpowiedzialności za udzielanie pomocy psychologiczno-pedagogicznej stricte związanej z chorobami przewlekłymi, w szczególności takimi jak anoreksja, bulimia, otyłość.

Pracownicy posiadali kwalifikacje wymagane od nauczycieli, w tym do zajmowania stanowiska nauczyciela psychologa, pedagoga i pedagoga specjalnego, zgodnie z rozporządzeniem Ministra Edukacji i Nauki z dnia

²⁶ Będących jedną z przyczyn występowania chorób przewlekłych takich jak anoreksja, bulimia, otyłość (o czym mowa w pkt 7).

14 września 2023 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli²⁷ (poprzednio rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 1 sierpnia 2017 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli²⁸).

(akta kontroli str. 567-618, 633-634)

6. W trakcie kontroli NIK od Pielęgniarki, w trybie art. 29 ust. 1 pkt 2 lit. f ustawy o NIK, pozyskano dane dotyczące liczby uczniów Technikum z niedowagą, nadwagą i otyłością, a także z chorobami przewlekłymi, tj. niedożywieniem, anoreksją, bulimią, otyłością w poszczególnych latach szkolnych okresu objętego kontrolą.

Z danych przedłożonych przez Pielęgniarkę wynika m.in., że:

- a) w roku szkolnym 2021/2022 z niedowagą było 28 uczniów, z nadwagą 108 uczniów, a z otyłością 103 uczniów (łącznie 239 z 705 uczniów objętych badaniami przesiewowymi, tj. 33,9%); 2022/2023 odpowiednio 32, 105, 105 (łącznie 242 z 714, tj. 33,9%); 2023/2024 odpowiednio 33, 109, 108 (łącznie 250 z 728, tj. 34,3%); 2024/2025 odpowiednio 11, 52, 25 (łącznie 88 z 277, tj. 31,8%);
- b) w latach szkolnych 2021/2022 – 2024/2025 nie było uczniów z chorobą niedożywienia;
- c) w latach szkolnych 2022/2023 i 2023/2024 było po jednym uczniu z anoreksją i po jednym uczniu z bulimią.

W przypadku uczniów z otyłością, wskaźnik BMI powyżej 35 stwierdzono u 11 uczniów (w roku szkolnym 2021/2022), dziewięciu (w latach 2022/2023 i 2023/2024) oraz pięciu (2024/2025)²⁹.

(akta kontroli str. 635-636)

Pomocą psychologiczno-pedagogiczną zostało objętych czterech uczniów³⁰, z czego w trzech przypadkach z inicjatywy ucznia, a w jednym z inicjatywy rodziców³¹. Pomocy każdorazowo udzielał psycholog szkolny m.in. w formie rozmów o charakterze terapeutycznym, porad i propozycji konsultacji ze specjalistą zaburzeń odżywiania, co według przyjętych w Statucie regulacjach wewnętrznych w tym zakresie było działaniem prawidłowym. Udzielona pomoc została udokumentowana m.in. poprzez zapisy w dzienniku psychologa oraz prowadzenie indywidualnej karty ucznia. W trzech przypadkach pomocą objęci byli również rodzice ucznia (w szczególności w formie konsultacji telefonicznych), w jednym ze strony rodziców nie było woli współpracy. O udzielanej uczniowi pomocy (bez wskazywania rozwiązywanego problemu) informowany był wychowawca ucznia, pedagog oraz zastępca dyrektora. Wymiernymi efektami udzielanej pomocy były: osiągnięcie przez ucznia prawidłowej masy ciała (trzy przypadki); obniżenie napięcia nerwowego (w przypadku ucznia objętego pomocą na początku kwietnia 2025 r.); wzrost samooceny, który znalazł odzwierciedlenie w znacznej poprawie ocen szkolnych i w wygranych

²⁷ Dz. U. poz. 2102.

²⁸ Dz. U. z 2020 r. poz. 1289, ze zm.

²⁹ Dane za rok szkolny 2024/2025 na podstawie wyników badań przesiewowych wg stanu na 19 marca 2025 r.

³⁰ Uczniowie z anoreksją bądź nadwagą, które powiązane były z wieloletnimi stanami depresyjnymi, zaniżoną samooceną, samookaleczaniem, zaburzeniami funkcjonowania szkolnego.

³¹ Analiza dokumentacji prowadzonej przez psychologa szkolnego wykazała, że uczniowie i rodzice z wnioskiem o udzielenie pomocy psychologiczno-pedagogicznej zwrócili się bezpośrednio do psychologa szkolnego.

olimpiadach międzyszkolnych (jeden uczeń); objęcie ucznia pomocą specjalistyczną i diagnostyczną w placówkach pozaszkolnych (jeden uczeń).

(akta kontroli str. 637-642)

Psycholog szkolna wskazała, że w okresie objętym kontrolą wystąpił jeden przypadek odmowy ze strony rodzica udzielenia pomocy psychologiczno-pedagogicznej, który udokumentowano w dzienniku pedagoga specjalnego.

(akta kontroli str. 643, 647)

W okresie objętym kontrolą Pielęgniarka nie wnioskowała o objęcie uczniów z zaburzeniami odżywiania, w tym z chorobą przewlekłą, pomocą psychologiczno-pedagogiczną.

Ponadto Dyrektor nie pozyskiwała od Pielęgniarki szczegółowych danych o uczniach z chorobą przewlekłą wynikającą z zaburzeń odżywiania (w przypadku Technikum dotyczyło to głównie uczniów z otyłością).

(akta kontroli str. 107, 110, 643, 646-648)

Dyrektor wyjaśniła: *W latach szkolnych 2021/2022 do 2024/2025 Pielęgniarka nie przekazywała Dyrektorowi informacji dotyczących stanu zdrowia uczniów (...). Dyrektor nie podejmował działań związanych z pozyskiwaniem powyższych informacji w formie pisemnej, ponieważ w jego ocenie, nie było takiej potrzeby. Informacje w formie ustnej oraz ogólna świadomość problemów młodzieży z odżywianiem są wystarczające. (...).*

(akta kontroli str. 112, 868-869)

Psycholog szkolny wyjaśniła: *W latach 2022/2023 do 2024/2025 Pielęgniarka nie przekazywała mi żadnych danych medycznych uczniów, w tym dotyczących zaburzeń odżywiania, czy masy ciała. Nie pozwalają jej na to m.in. przepisy dotyczące RODO³², ochrony danych pacjenta i ustawa o prawach pacjenta i Rzecznika Praw Pacjenta. Przepisy te są nadrzędne do wewnętrznego Statutu szkoły. Bez zgody pacjenta takie dane nie mogą być przekazane (...). Dodatkowo w obliczu dobrowolności korzystania z pomocy psychologa nie ma możliwości zaopiekowania się każdym uczniem z problemami zaburzeń odżywiania. Pielęgniarka jest też pracownikiem medycznym WOMP, a psycholog szkolny pracownikiem oświatowym podległym dyrekcji szkoły (...). Oba zawody są objęte tajemnicą zawodową i zmiana przepisów dotyczących możliwości współpracy (wymiany informacji) pielęgniarki i psychologa byłaby z korzyścią dla uczniów. (...)*

(akta kontroli str. 643-647)

7. Zarządzeniem Dyrektora z dnia 30 sierpnia 2021 r. wprowadzono Regulamin nadzoru pedagogicznego³³, który określał szczegółowe warunki i tryb sprawowania nadzoru oraz jego formy. Do form nadzoru zaliczono: kontrolę (działania mające na celu m.in. ocenę efektów działalności dydaktycznej, wychowawczej i opiekuńczej), monitorowanie (systematyczne działania obejmujące zbieranie i analizę informacji o ww. działalności), wspomaganie nauczycieli (działania mające na celu inspirowanie i intensyfikowanie procesów

³² Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE, Dz. Urz. UE nr L 119 z dnia 4 maja 2016 r., ze zm. (ogólne rozporządzenie o ochronie danych), dalej: rozporządzenie RODO.

³³ Dalej: Regulamin nadzoru.

służących poprawie i doskonaleniu pracy) i obserwację zajęć (bezpośredni ogląd działań nauczycieli na zajęciach m.in. edukacyjnych i wychowawczych, organizowanych w Zespole Szkół).

W latach szkolnych 2022/2023 i 2023/2024 odbyły się cztery (po dwa w każdym roku szkolnym) obserwacje zajęć, na których podejmowano tematykę zaburzeń odżywiania. Działania nauczycieli, w tym sposób przekazywania wiedzy, zachęcanie uczniów do aktywności i udzielanie efektywnej informacji zwrotnej uczniom, były oceniane na lekcjach biologii (tematy zajęć: „Zasady racjonalnego odżywiania” i „Choroby układu pokarmowego”) oraz na lekcjach wychowawczych („Zaburzenia odżywiania – męski problem?” i „Co to jest kompleks? Budowanie poczucia własnej wartości”). Każdorazowo praca nauczycieli została oceniona pozytywnie.

Nadzorem pedagogicznym w latach szkolnych 2021/2022 – 2023/2024 objęto realizację działań na rzecz profilaktyki zaburzeń odżywiania w zakresie diagnozowania potrzeb rozwojowych uczniów w środowisku szkolnym, w tym czynników chroniących i czynników ryzyka, a następnie, na podstawie wyników tej diagnozy – dokonywania aktualizacji programu wychowawczo-profilaktycznego. Nie sformułowano żadnych zaleceń i wniosków w tym zakresie.

W roku 2021/2022 analizą objęto sprawozdanie z pracy komisji ds. promocji zdrowia. W jej wyniku stwierdzono szeroko zakrojone działania w kierunku profilaktyki dla uczniów młodszych – klas I-III, natomiast zwrócono uwagę, że uczniowie klas IV zostali objęci profilaktyką tylko poprzez udział w zawodach sportowych. Nie sformułowano wniosków ani zaleceń.

(akta kontroli str. 649- 833)

Dyrektor wyjaśniła: W latach szkolnych od 2021/2022 do 2024/2025 nie stwierdzono w szkole sytuacji, wskazujących na dyskryminowanie lub naruszanie dóbr osobistych uczniów z nieprawidłową masą ciała. Było to efektem skutecznych działań, w których szkoła, w sposób świadomy i konsekwentny, realizuje zadania mające na celu zapobieganie wszelkim formom dyskryminacji, w tym z powodu wyglądu czy masy ciała, zapewniając uczniom bezpieczne i wspierające środowisko edukacyjne. Działania zapobiegające dyskryminacji i naruszaniu dóbr osobistych uczniów w latach 2021-2025 wpisywały się w realizację programu profilaktyczno-wychowawczego, którego założenia co roku obejmowały promowanie postaw wzajemnego szacunku i tolerancji, kształtowanie empatii i przeciwdziałanie stygmatyzacji rówieśniczej, budowanie pozytywnej atmosfery i integracji w grupach klasowych.

(akta kontroli str. 107, 110-111)

W celu zabezpieczenia dobra dzieci i młodzieży będących uczniami Zespołu Szkół, na posiedzeniu Rady Pedagogicznej z 28 czerwca 2024 r. wprowadzono Standardy Ochrony Nieletnich. Określono w nich osoby odpowiedzialne za udzielenie wsparcia w przypadku zaistnienia zdarzeń zagrażających małoletniemu (nauczyciel, wychowawca ucznia, psycholog, pedagog, pielęgniarka) oraz zasady postępowania w przypadku uzyskania informacji o krzywdzeniu ucznia lub podejrzenia jego krzywdzenia (obejmujące m.in. złożenie zawiadomienia do prokuratury) - jednakże nie odnoszące się wprost do sytuacji zagrożenia zdrowia lub życia ucznia w związku z zaburzeniami odżywiania, a mogącymi być skutkiem niewłaściwej opieki ze strony rodziców.

(akta kontroli str. 834-839)

Dyrektor wyjaśniła: *W latach szkolnych od 2021/2022 do 2024/2025 – nie wystąpiły nigdy zdarzenia lub okoliczności, w wyniku których zachodziła konieczność poinformowania stosownych organów (pomoc społeczna, prokurator) o podejrzeniu niewłaściwej opieki ze strony rodziców w związku z zaburzeniami odżywiania, mogącymi zagrażać zdrowiu lub życiu ucznia.*

(akta kontroli str. 107, 110)

W okresie objętym kontrolą w Szkole nie przeprowadzano kontroli zewnętrznych w zakresie realizacji zadań na rzecz edukacji i profilaktyki zaburzeń odżywiania. Nie składano także skarg i wniosków w zakresie problematyki zaburzeń odżywiania.

(akta kontroli str. 841-844)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

1. Brak działań Dyrektora Zespołu Szkół w celu pozyskania od Pielęgniarki danych nt. liczby bądź odsetka uczniów Technikum z niedowagą, nadwagą, otyłością lub z chorobami przewlekłymi takimi jak niedożywienie, anoreksja, bulimia, otyłość. Powyższe skutkowało zaplanowaniem i realizacją zadań z zakresu profilaktyki zaburzeń odżywiania w oparciu o niepełną diagnozę w zakresie występujących w środowisku szkolnym potrzeb rozwojowych uczniów.

(akta kontroli str. 83)

Zgodnie z art. 26 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe³⁴ dyrektor szkoły albo upoważniony przez niego pracownik szkoły lub placówki przeprowadza diagnozę, w zakresie występujących w środowisku szkolnym potrzeb rozwojowych uczniów.

Zgodnie art. 68 ust. 1 pkt 11 upo dyrektor szkoły współpracuje z pielęgniarką środowiska nauczania i wychowania sprawującą profilaktyczną opiekę zdrowotną nad dziećmi i młodzieżą.

Dyrektor wyjaśniła: *W latach szkolnych 2021/2022 do 2024/2025 Pielęgniarka nie przekazywała Dyrektorowi informacji dotyczących stanu zdrowia uczniów w formie zestawień pisemnych, zawierających m.in. dane dotyczące liczby uczniów z nadwagą, niedowagą oraz innych problemów zdrowotnych. (...). Dyrektor nie podejmował działań związanych z pozyskiwaniem powyższych informacji w formie pisemnej, ponieważ w jego ocenie, nie było takiej potrzeby. Informacje w formie ustnej oraz ogólna świadomość problemów młodzieży z odżywianiem są wystarczające. Ponadto szkoły są zobligowane do podejmowania działań profilaktycznych związanych z zapobieganiem zaburzeń odżywiania przez obowiązujące przepisy prawa. W związku z tym, nie ma potrzeby angażowania czasu w pozyskiwanie w formie pisemnej, tak oczywistych danych, które i tak nie miałyby wpływu na działania podejmowane przez szkołę.*

(akta kontroli str. 112, 868-869)

Zdaniem NIK brak rozeznania co do liczby (odsetka) uczniów ze stwierdzoną podczas badań przesiewowych niedowagą, nadwagą bądź otyłością skutkowało zaplanowaniem i realizacją zadań z zakresu profilaktyki zaburzeń odżywiania

³⁴ Dz. U. z 2024 r. poz. 737, ze zm., dalej: upo.

w oparciu o niepełną diagnozę w zakresie występujących w środowisku szkolnym potrzeb rozwojowych uczniów.

IV. Uwagi i wnioski

W związku ze stwierdzoną nieprawidłowością, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujący wniosek:

Wniosek Pozyskiwanie od Pielęgniarki danych nt. liczby uczniów z niedowagą, nadwagą, otyłością, a także uwzględnianie pozyskanych danych w diagnozie potrzeb rozwojowych uczniów oraz w planowaniu i realizowaniu zadań z zakresu profilaktyki zaburzeń odżywiania.

Uwagi Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne sporządzono w postaci elektronicznej z użyciem kwalifikowanych podpisów elektronicznych.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje *prawo zgłoszenia* na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Dyrektora Delegatury NIK w Szczecinie. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania
wniosku Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 30 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosku pokontrolnego oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Szczecin, 16 lipca 2025 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Szczecinie

Dyrektor

z up. Bogusław Wójcik
p.o. Wicedyrektor Delegatury

Kontroler

Justyna Niewęgłowska-Kuśmirek
starszy inspektor k.p.

/podpisano elektronicznie/

/podpisano elektronicznie/